

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 12 ft. — Félévre 6 ft.

Csupán a Vasárnapi Ujság: Egész évre 8 ft. Félévre 4 ft. — Csupán a Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft. — Félévre 3 ft.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat illetőleg: Egy négyszer hasábzott petit sor, vagy annak helye, egyszeri iktatásnál 10 krajczárba; háromszori vagy többszöri iktatásnál sak 7 krajczárba számíttatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad Bécsben: Oppelik Alajos. Wollzeile Nr. 22. és Haasenstein és Vogler, Wallfischgasse Nr. 10. — Bélyegdíj, külön minden iktatás után 30 kr.

Ráth Károly.

Budapest, az ország egyesült fővárosa, a hozzácsatolt Ó-Budával együtt, új életnek indul elébe. A régi mondás, az ország szívéről, valósulásnak indul; s hazánk fővárosa azon az uton van, hogy világvárosi jelentőségre emelkedjék. Az ország szívesen áldoz, hogy fővárosa e magas célra elérhesse, s nincs hazafi, ki saját vidéke érdekeit örömmel ne tenné félre Budapest érdekeiért, melyek az egész ország és nemzet érdekei.

A főváros új szervezkedése megkezdődött. A Duna jobb és balpartján elterülő Budapest tényleg egyesült már, közösen megalakított képviselő-testületében, s a főpolgármesteri ép oly fontos, mint diszes állás, a királyi hármaskör kijelölés alapján, a képviselői szavazati többségével, betöltetett. A szavazati mérlege egy perczig ingani látszott Házmán és Ráth közt. A választás, valljuk meg, nehéz volt. De a többség döntött s a főváros főpolgármesteri székében a férfi ül, a kinek arcképét s a közpályán töltött élete főbb vonásait sietünk bemutatni olvasóinknak.

Ráth Károly 1821. február 20-án született, Budán, polgári családból. Korunk demokracziájának vívmánya, hogy a főváros polgársága, főpolgármesterét, bár saját szülőitől, de az ország legmagasb bírói polczai egyikéről vehette: a budavárosi polgárfi, megválasztását közvetlenül megelőzőleg a királyi ítélőtábla alelnöke lévén.

Alsóbb iskoláit Ráth Károly Székes-Fehérvárott, a bölcsészeti s jogi tanfolyamot a pesti egyetemen végezte. Mint joggyakornok ismét Sz.-Fehérvárott töltött egy évet, egy ottani jeles ügyvéd oldala mellett; de már 1841-ben (husz éves korában) királyi táblai jegyzőnek esküdván föl, egy évig a királyi ügyek igazgatója mellett működött, — nem is álmodva még akkor, hogy egy századnegyed múlva maga is hasonló minőségben

fog szerepelni, a magyar felelős kormány alatt.

Majd az akkoriban legjelesb pesti ügyvédek egyikénél, Schillernél dolgozott s készült ügyvédi vizsgáira, melyeket, s jelesen a közügyvédi 1842-ben, a váltóit 1843-ban kitűnő sikerrel tévén, azonnal, mint önálló ügyvéd kezdte meg működését. E pálya, s az ezen kivivott elismerés lön későbbi emelkedésének alapja. Alapos készletessége, fáradhatlan szorgalma, gyakorlati ügyessége s lelkiismeretes pontossága — becsületes tisztakezűségét nem is említve —

1848-ban a váltófeltörvényszék által nyilvános váltó-jegyzővé neveztetett ki. Polgártársai részéről is ismételt jeleket nyerte a bizalomnak. Először pestvárosi főkapitányságra jelöltetett ki, de a köztisztviselői álló Láng Ignác elől szerényen visszalépett; majd városi tanácsnokságra, de azt nem fogadta el. A városnál egyszerű képviselői minőségében is talált tért s alkalmat a hazafias tevékenységre. Mint alapos jogtudós s mint jeles szónok, a közgyűlésekben bátor férfias fellépésével nem egyszer szerepelt jelentékenyen s a mellett tettleg és tevékenyen. Többi közt a pesti huszár-őrsereg szervezésében, mint segédtsízt nagy részt vett, s a pestvárosi ujonczozási és felszerelési bizottság egyik elnöke volt.

A szabadságharc elviharzása után, a hazafias és politikai tevékenység elől minden ut elzárulván, Ráth Károly is visszalépett a nyilvánosság teréről s kizárólag ügyvédséggel foglalkozott. Most is az előbbi bizalommal találkozott, sőt az még folyvást nevedőben volt iránta. S mihelyt 1860-ban a közélet sorompói ismét megnyíltak, ismét ott találjuk őt, polgártársai bizalmától körülvéve. Az azon évben egybehívott ügynevezett „országbirói értekezlet”-be, az ország első rangú jogtudósai közt ő is meghívott s különösen a váltó-, csőd- és kereskedelmi törvények tárgyában működő alosztályban nemcsak tevékeny részt vett mint tag, hanem mint annak jegyzője is, az e szakmába vágó ideiglenes törvénykezési szabályok szerkesztésével ő bizatott meg. Majd pest-városi képviselőnek megválasztatván, az 1861-ik

RÁTH KÁROLY.

megszerezték neki a fővárosi közönség s még szélesb körök teljes bizalmát, s míg munkássága után vagyonossága is emelkedett, azon kevesek közé tartozott, kiknek megérdemelt szerencséje nem költ irigységet.

év elején mint a városi tisztújítás és követválasztások vezetésével megbízott központi választmány egyik tagja és jegyzője oly elismerést vívott ki, hogy a lipótvárosi választók egy része őt képviselőjelöltül állította föl. De másrésről Szalay László je-

löltsége hozatván szóba, a nagy történetíró s publicista elől Ráth szíves készséggel lépett vissza.

Az alkotmányos életnek 1861 után ismét szünetelése alatt, megint ügyvédi gyakorlatát folytatta. 1862-ben nagyobb utazást tett külföldön, jelesen Angliában, tapasztalatok szerzése végett.

1865-ben a Lipótvárosban ismét országos képviselőjelöltül tüzelt ki. Ellenjelöltje megint egy elsőrendű országos nevezetesség, báró Kemény Zsigmond volt. Szívesen visszalépett volna ismét — de pártja, elvi kérdést csinálván abból, hogy képviselője városi polgár legyen, nem engedte visszalépni. A szavazásnál azonban, Kemény nyerte a többséget. E bukás azonban, — ha oly férfival szemben, mint Kemény, csekély kisebbségben maradni, bukásnak nevezhető, — nem csökkentette irányában a fővárosi polgárság rokonszenvét; sőt az, mondhatni, még ezután emelkedett tetőpontjára. 1867-ben a pestvárosi tisztújítás elnökévé választatván meg, elnöklete alatt választatott főpolgármesterré Szentkirályi Mór — s ez a Józsefváros orsz. képviselői állásáról lemondván, helyébe Ráth Károly választatott országgyűlési képviselővé. Azonban a törvényhozói széken nem soká ültetett. A felelős minisztérium megalkakulván, az igazságügy minisztere Ráthot a korona ügyészévé, a királyi ügyek igazgatójává nevezte ki s ki kelle lépnie a képviselőházba. Királyi ügyész állásában legnehezebb feladatait is mérséklettel s alkotmányos szellemben igyekezett teljesíteni. Mégis jutalmul vehette, midőn 1869-ben a legfőbb ítélőszék rendes bírójává, majd 1871-ben a királyi tábla alelnökévé mozdították elő. S e magas állásaiban, mint egykor az ügyvédi, most a bírói karnak egyik diszjévé vált.

Vajha, ohajtjuk és reméljük, legújabb állásában, az egyesült főváros főpolgármesteri székén is, megfeleljen a barátai és tisztelői által hozzákötött várakozásoknak: erélylyel és tevékenységgel alkotmányos érületet, teremtő eszmékkel gyakorlatiaságot egyesítvén!

— á — r —

Mi erősebb a halálnál?

Ismered a hősnek harcát,
Ki megvédé Szigetet?
Meg ne sirasd annak éltét,
A ki ottan elveszett!
Szíve vérét százszor inkább
Ontá ki a várfokon;
Fejét veszté elébb, mintsem
Szenny legyen a homlokon.
Sirhomály a szívek hamván,
De fénysugár a néven ...
Mi erősebb a halálnál?
Dicsőség és szerelem.

Ismered az ifju sorsát,
Ki viharral küzdök?
Tengerárban égett vágya,
Hogy láthassa kedvesét.
A hullámzó Hellespontnál
Jobban csak a szív zajog ...
És az ifjut kedveséhez
Holtan vitték a habok.
Nem vehet a vész erőt a
Forrón szerető szíven ...
Mi erősebb a halálnál?
Dicsőség és szerelem.

Hallottad a szónok ajkát
Mennydörögve hangzani?
Egy szavára lehullottak
Milliók rablanczai ...
Mikor hangja, vészharangként,
Szállott sikon, halmon át:
Százcezeren jöttek védni
A szabadság zászlaját.
Nagy nevére szól az ének
Völgyi sikon, bérceken ...
Mi erősebb a halálnál?
Dicsőség és szerelem.

Hallottad a költő lantját
Büvös hangon zengeni?
Dalaitól lánggra gyultak
A dicsőknek lelkei.
A szerelem violái,
Honfiai borostyán,
S a szabadság vérrózsái
Virulának homlokán.
Örököld a koszorúja,
Bár a sirja jeltelen ...
Mi erősebb a halálnál?
Dicsőség és szerelem.

Rónay István.

A Cervantes Don Quijote-ja.

Annyi századok, sőt ezredek óta, mióta az emberi szellem érzéseit, eszméit és tapasztalatait könyvekbe rakja le, nem épen nagy könyvtárt lehetne megtölteni azokból a munkákból, melyek mások által nem pótolhatók, melyek a lángelme és eredetiség oly bélyegét viselik magukon, ami azoknak nemcsak saját eltévesztethetetlen egyéniséget, hanem — emberileg szólván — örök életet is biztosít.

Nemcsak más szokásoknak, társadalmi és állami viszonyoknak, nemcsak megváltozott izlésnek, — hanem egy egészen más életnek, más emberiségnek, más világnak kellene a régi és a mostani romjain előállni: hogy olyan könyvek mint a biblia, a Homér Iliásza, a Dante Pokla, a Shakespeare tragédiái és a Molière vigjátékai elveszítsék becsületet s ne olvastassanak többé. Mióta e könyvek irattak, azóta nagyot, — nagyokat fordult a föld tengelye, s a földszínen, az emberiség körében minden. Más népek, más országok, más társadalom, más szokások, más izlés, más eszmék, irányok és törekvések; — s ama könyvek, a bibliától Shakespeareig és Molièreig az embereknek mai napig elavulhatatlan gyönyört nyujtanak, s mindenki lelkesedéssel olvassa ma is. Eszméik milliók és milliók elméjében gyujtottak s gyujtanak folyvást világot; érzéseikkel az egész emberiség szíve dobog; élményeik, tapasztalataik, sárguló lapjaikról mindnyájunk életébe átmentek s közös tulajdonainkká váltak.

Száz, vagy kétszáz könyvet lehetne talán elősorolni, melyek ha megmaradnának, míg a többi nagy halmazt valami árvízelsodorná, a világirodalom lényege meg lenne mentve s a többi mind pótolható volna. Ezek nem, mert ezek a források, melyekből a többi valamennyi meritett; bélyegök az eredetiség, mely csak önmagából merit és csak sajátját adja a világnak.

Ez aránylag (annyi millióból egy pár száz) — kevés könyv közé sorolhatjuk Miguel Cervantes de Saavedra halhatatlan regényét „Az elmés nemes Don Quijote de la Mancha“-t is, melyet — vagy is inkább első darabját — a derék György Vilmos kezéből közelebből vettünk, a Kisfaludy-társaság kiadásában.

Don Quijote (a szokott kiejtés szerint don Kisott, de helyesen — s már ehhez kell szoknunk: don Kihóte) nem egészen ismeretlen már a magyar közönség előtt. Az ötvenes években, egy francia kivonat (ha jól emlékszünk a Floriáné) után átdolgozva, Horváth György fordításában adta volt ki Kecskeméten Szilády Károly. Gyermek (vagy ifjak) számára is jelent meg, egy még sokkal rövidebb kivonata, képekkel, Heckenast „Mesekönyv“ című több füzetes vállalatában.

De mindez teljességgel nem tette feleslegessé, az eredetiből gondosan készült s teljes fordítást; és mind a fordító, ki ismeretes izlésével s lelkiismeretességével teljesítette feladatát, mind a Kisfaludy-társaság jó szol-

gálatot tettek irodalmunknak, midőn annak ime nagy hézagát ily jelesen tölték be.

A mai olvasó, ha Don Quijote-t kezébe veszi s olvasni kezdi, az első lapokon nem fogja azt egészen izléséhez valónak találni. A mai regények irmodorát, érdekfeszítő cselszövényeit, szenvedélyes dialektikáját nem találja benne. Aztán iránya sem kellő ma már; most nincsenek lovag-regények, melyek ellen ez igazán don-quijotei szelmalomharczot vívni kellene még! De csak ne hamarkodja elítéletét, ne vesse, hogy hiszen ez egy elavult könyv, mely a mai kor izlésének s igényeinek többé nem felel meg. Csak olvassa végig az első fejezetet, s meg fogja látni, hogy e régi könyv ellenállhatatlanul magához ragadja, s többé le sem tudja tenni, míg a vaskos kötetet végig nem olvasta, s alig várja, hogy a második is megjelenjék. Igen, mert az az elpusztíthatatlan humor, s az a mély valódiság, mely nyers eredetiségében, egyetlen hamis hangot sem ad soha: megszerzik Cervantesnek a mai — s minden kor olvasójának fülét és szívet.

Nem czélunk Don Quijote-t ismertetni. A mennyit meséjéről s alakjairól e szűk téren mondhatnánk, az ugys hagyományosan ismeretes olvasóink közül még azok előtt is, a kik magát Don Quijote-ot nem olvasták. Mert ki ne hallotta volna hírét, a lehetetlen és nevetséges vállalatok komolyképű lovagjának, görhes gebéjén a regényes nevű Rosinanten, toldott-foldott sisakjával s nagy-szerűen kisserű kalandjaival? Ki nem ismeri hozzá méltó csatlósát, a pufók Sancho Panzát, s ki ne kaczagott volna malőrjén, mikor a korcsmabeli parasztok lepedőben hajigálták föl s fogták ki? De ismételjük, nem elég a Don Quijote meséjét kivonatos elbeszélésekből ismerni csak; magától Cervantestől kell azt egészben hallani!

A helyett inkább a halhatatlan író életének rövid vázlatát akarnók itt megkísérteni, a fordító által művéhez adott bevezetés után, mely „Néhány szó Cervantes életéről és műveiről“ cím alatt, elég részletesen tájékoztatja e részben a magyar olvasót, s a Don Quijote írójának regényes és balsorssal teljes életét eleven képben gördíti le előttünk.

Cervantes Mihály 1547-ben született, régi nemes, de elszegényedett családból, Spanyolország egy kis, de egyetemen is bíró városkájában, Alcala-de-Henaresben, hol tanulmányait is végezte. Könyveken kívül a nyílt helyeken s gyakran épen utcákon tartott szinelőadások voltak legkedvesb mulatságai s költői szellemének első, elég egészséges táplálékai, mert nyers, bohózatos, de hű és igaz színekben festék a spanyol népeletet.

Tanulmányait részint Madridban, részint a salamancai egyetemen folytatta s végezte be; s itt egy alkalmi költeménye által némi figyelmet ébresztve, egy előkelő főpap, a pápai küldött Aquaviva pártfogását nyerte meg, ki őt szolgálatába vette. De nemsoká maradt abban; már egy év múlva, 1571-ben egészen más pályán, — a katonain találjuk, melyre azért lépett, hogy részt vegyen a törökök elleni háboruban, melyet II. Szelim szultán fenyegetőleg növekvő hatalma ellen a három szövetségestárs, ugymint a pápa, Spanyolország és a velencei köztársaság szándékoztak indítani.

Cervantes korában, szegényebb sorsu spanyol nemes ifju előtt tulajdonképen csak két pálya nyílt, melyeken emelkedni lehet: egyik az egyházi, másik a katonai. Az elsőre semmi hajlamot sem érzett magában, de annál többen a másodikra, melyről műveinek számos helyén mindig magasztalással emlékezik.

Kétségtelen, hogy az új pályára magát Cervantest is, a korabeli fiatalságnál nagy